

บทที่ 4

ผลการศึกษา

การศึกษาเรื่อง ปัจจัยทางสังคมของกำนันและผู้ใหญ่บ้าน ที่มีต่อการปฏิบัติหน้าที่ในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ : กรณีศึกษาจังหวัดลำปาง ในครั้งนี้ ได้เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถามจากกำนันและผู้ใหญ่บ้าน ในจังหวัดลำปาง รวม 264 ราย ได้ผลการศึกษาประกอบด้วย 4 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

ส่วนที่ 2 การปฏิบัติหน้าที่ในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้

ส่วนที่ 3 ปัจจัยทางสังคมที่ส่งผลต่อการปฏิบัติหน้าที่ในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้

- การได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้

- ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการอนุรักษ์ป่าไม้

ส่วนที่ 4 ปัญหาและอุปสรรคในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้

4.1 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

การศึกษาข้อมูลทั่วไป ซึ่งเป็นลักษณะทางประชากรของกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ และข้อมูลอื่น ๆ ได้ผลการศึกษาดังแสดงในตารางที่ 1 – 11

ตารางที่ 1 แสดงถึงลักษณะทางประชากรของกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้รวมทั้งครอบครัวเฉลี่ยต่อปี พบว่า กลุ่มตัวอย่างทั้งหมดเป็นเพศชาย

เมื่อพิจารณาจำแนกตามอายุ พบว่า กลุ่มตัวอย่างในการศึกษานี้ มีอายุต่ำสุด 25 ปี และสูงสุด 60 ปี ทั้งนี้ส่วนใหญ่ ร้อยละ 31.4 มีอายุในช่วง 46 – 50 ปี รองลงมา มีอายุ 41 – 45 ปี และ 51 – 55 ปี โดยสองกลุ่มนี้พบว่ามีจำนวนใกล้เคียงกัน คิดเป็นร้อยละ 20.5 และ 19.3 ตามลำดับ ส่วนกลุ่มที่มีอายุ 36 – 40 ปี พบร้อยละ 18.2 โดยมีอายุเฉลี่ยประมาณ 45.6 ปี

ด้านการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีการศึกษากระจายอยู่ในหลายระดับ ทั้งนี้ส่วนใหญ่คือ ร้อยละ 37.9 มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า รองลงมา ร้อยละ 27.7 มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้นหรือเทียบเท่า ใกล้เคียงกับกลุ่มที่มีการศึกษาระดับประถมศึกษาคือ ร้อยละ 26.5 ส่วนกลุ่มที่มีการศึกษาในระดับสูงขึ้นไป คือ ปริญญาตรี มีจำนวนไม่มากนัก เพียงร้อยละ 5.3

ในด้านอาชีพหลัก พบว่า ส่วนใหญ่อยู่ในภาคการเกษตร ถึงร้อยละ 63.3 รองลงมาคือ ค้าขาย และรับจ้าง คิดเป็นร้อยละ 20.8 และ 12.5 ส่วนที่อยู่ในภาคการก่อสร้าง มีเพียงร้อยละ 2.7 เท่านั้น

เมื่อพิจารณาด้านรายได้รวมทั้งครอบครัวเฉลี่ยต่อปี พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีรายได้กระจายอยู่หลายระดับ โดยกลุ่มที่มีรายได้มาก พบว่ามีจำนวนถึงครึ่งหนึ่งของทั้งหมด คิดเป็นร้อยละ 50.0 มีรายได้รวมเฉลี่ยต่อปี มากกว่า 30,000 บาท ขึ้นไป รองลงมาคือ ประมาณ 22,501 – 30,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 8.7 ส่วนกลุ่มที่มีรายได้ปานกลาง คือประมาณ 15,001 – 22,500 บาท และ 7,501 – 15,000 บาท มีจำนวนใกล้เคียงกัน คิดเป็นร้อยละ 15.2 และ 13.3 นอกนั้นเป็นกลุ่มรายได้น้อย คือ ไม่เกิน 7,500 บาท พบว่ามีอยู่ค่อนข้างน้อย เพียงร้อยละ 12.9 และมีจำนวนใกล้เคียงกับกลุ่มที่มีรายได้ปานกลางด้วยเช่นกัน

ตารางที่ 1 ลักษณะทางประชากรของกลุ่มตัวอย่าง

ลักษณะทางประชากร	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	264	100.0
รวม	264	100.0
อายุ		
25 – 30 ปี	6	2.3
31 – 35 ปี	10	3.8
36 – 40 ปี	48	18.2
41 – 45 ปี	54	20.5
46 – 50 ปี	83	31.4
51 – 55 ปี	51	19.3
56 – 60 ปี	12	4.5
รวม	264	100.0
อายุต่ำสุด = 25 ปี	อายุสูงสุด = 60 ปี	อายุเฉลี่ย = 45.6 ปี
ระดับการศึกษา		
ประถมศึกษา	70	26.5
มัธยมศึกษาตอนต้นหรือเทียบเท่า	73	27.7
มัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า	100	37.9
ปริญญาตรี	14	5.3
อื่น ๆ	7	2.7
รวม	264	100.0

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ลักษณะทางประชากร	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
อาชีพหลัก		
เกษตรกรรวม	167	63.3
ค้าขาย	55	20.8
รับจ้าง	33	12.5
รับเหมาก่อสร้าง	7	2.7
อื่น ๆ	2	0.8
รวม	264	100.0
รายได้รวมทั้งครอบครัวเฉลี่ยต่อปี		
ไม่เกิน 7,500 บาท	34	12.9
7,501 – 15,000 บาท	35	13.3
15,001 – 22,500 บาท	40	15.2
22,501 – 30,000 บาท	23	8.7
มากกว่า 30,000 บาท ขึ้นไป	132	50.0
รวม	264	100.0

ตารางที่ 2 ระยะเวลาที่กลุ่มตัวอย่างอาศัยอยู่ในชุมชน

ระยะเวลาอาศัย	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
1 – 5 ปี	9	3.4
6 – 10 ปี	9	3.4
11 – 15 ปี	4	1.5
16 – 20 ปี	17	6.4
มากกว่า 20 ปี ขึ้นไป	225	85.2
รวม	264	100.0

ตารางที่ 2 แสดงถึงระยะเวลาที่กลุ่มตัวอย่างอาศัยอยู่ในชุมชน พบว่าโดยส่วนใหญ่อาศัยอยู่ในชุมชนมากกว่า 20 ปี ขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 85.2 รองลงมาคือ อาศัยเป็นเวลา 16 – 20 ปี ร้อยละ 6.4 ส่วนกลุ่มที่อาศัยเป็นเวลา 1 – 5 ปี พบว่ามีจำนวนเท่ากับกลุ่มที่อาศัยเป็นเวลา 6 – 10 ปี คือ ร้อยละ 3.4 เท่ากัน ส่วนที่เหลืออาศัยอยู่ในชุมชนเป็นเวลา 11 – 15 ปี พบร้อยละ 1.5 เท่านั้น

ตารางที่ 3 ระยะเวลาที่กลุ่มตัวอย่างดำรงตำแหน่งผู้ใหญ่บ้าน

ระยะเวลาที่ดำรงตำแหน่ง	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
ไม่เกิน 5 ปี	111	42.0
ตั้งแต่ 5 ปีขึ้นไป	153	58.0
รวม	264	100.0

ตารางที่ 3 แสดงถึงระยะเวลาที่กลุ่มตัวอย่างดำรงตำแหน่งผู้ใหญ่บ้าน พบว่าส่วนใหญ่เป็นจำนวนกว่าครึ่งหนึ่ง คือ ร้อยละ 58.0 ดำรงตำแหน่งผู้ใหญ่บ้านมาเป็นเวลา 5 ปีขึ้นไป ส่วนที่เหลืออยู่ตำแหน่งผู้ใหญ่บ้านไม่ 5 ปี มีจำนวนคิดเป็นร้อยละ 42.0

ตารางที่ 4 การระบุถึงการที่ชาวบ้านได้รับประโยชน์ทางตรงจากป่าไม้

ประโยชน์ทางตรงจากป่าไม้	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
เป็นแหล่งอาหาร	192	72.7
ไม้ก่อสร้างบ้านเรือน	37	14.0
ไม้เป็นฟืน	18	6.8
เป็นแหล่งรายได้อื่น ๆ	12	4.5
สมุนไพร (ยารักษาโรค)	5	1.9
รวม	264	100.0

ตารางที่ 4 แสดงถึงการระบุถึงการที่ชาวบ้านได้รับประโยชน์ทางตรงจากป่าไม้ พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่คือ ร้อยละ 72.7 ใช้ป่าเป็นแหล่งอาหาร รองลงมา ร้อยละ 14.0 ได้ใช้ไม้ก่อสร้างบ้านเรือน ร้อยละ 6.8 และ 4.5 ได้อาศัยไม้เป็นฟืนหุงต้มอาหาร และเป็นแหล่งรายได้อื่น ๆ ส่วนที่เหลือร้อยละ 1.9 อาศัยป่าเป็นแหล่งเก็บหาสมุนไพร

ตารางที่ 5 การระบุถึงการใช้ป่าไม้ที่ชาวบ้านใช้สอยร่วมกันในหมู่บ้าน

ป่าไม้ที่ใช้สอยร่วมกัน	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
มีป่าไม้	192	72.7
ไม่มี	72	27.3
รวม	264	100.0

ตารางที่ 5 แสดงถึงการระบุถึงการใช้ป่าไม้ที่ชาวบ้านใช้สอยร่วมกันในหมู่บ้าน พบว่าส่วนใหญ่ชาวบ้านร้อยละ 72.7 มีการใช้ป่าไม้ร่วมกัน นอกนั้นเห็นว่าไม่มี คิดเป็นร้อยละ 27.3

ตารางที่ 6 ประเภทของป่าไม้ที่ชาวบ้านระบุว่าใช้สอยร่วมกันในหมู่บ้าน

ประเภทป่าไม้	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
ป่าชุมชน	72	37.5
ป่าไม้ทั่วไป และป่าละเมาะ	35	18.2
ป่าเต็งรัง	27	14.1
ป่าดงดิบ	25	13.0
ป่าเบญจพรรณ	18	9.4
ป่าสงวน	17	8.9
ป่าไผ่	10	5.2

ตารางที่ 6 แสดงถึงประเภทของป่าไม้ที่ชาวบ้านระบุว่าใช้สอยร่วมกันในหมู่บ้าน จะเห็นได้ว่า จากจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่เห็นว่ามีป่าไม้ที่ชาวบ้านใช้สอยร่วมกันในหมู่บ้าน รวม 192 ราย คิดเป็นร้อยละ 100.0 พบว่ามีกลุ่มตัวอย่างบางรายที่เห็นว่าไม่มีป่าไม้อยู่หลายประเภทในหมู่บ้าน จึงเลือกตอบมากกว่า 1 ข้อ ทั้งนี้พบว่าส่วนใหญ่ร้อยละ 37.5 เห็นว่าได้แก่ป่าชุมชน รองลงมา ร้อยละ 18.2 เห็นว่าได้แก่ป่าไม้ทั่วไปและป่าละเมาะ ส่วนร้อยละ 14.1 และ 13.0 เห็นว่าได้แก่ป่าเต็งรัง และป่าดงดิบ ส่วนกลุ่มที่เห็นว่า ได้แก่ ป่าเบญจพรรณ ป่าสงวน และป่าไผ่ มีเพียงร้อยละ 9.4, 8.9 และ 5.2 ตามลำดับ

ตารางที่ 7 การระบุถึงการที่โครงการที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในหมู่บ้าน

โครงการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
มีโครงการ	242	91.7
ไม่มี	22	8.3
รวม	264	100.0

ตารางที่ 7 แสดงการระบุถึงการที่โครงการที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในหมู่บ้าน พบว่า กลุ่มตัวอย่างเกือบทั้งหมด คิดเป็นร้อยละ 91.7 เห็นว่าในหมู่บ้านของตนมีโครงการนี้ แต่ในขณะที่กลุ่มตัวอย่างส่วนที่เหลือ คิดเป็นร้อยละ 8.3 กลับเห็นว่าไม่มีโครงการดังกล่าวนี้แต่อย่างใด

ตารางที่ 8 ประเภทโครงการที่ถูกระบุว่าเกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในหมู่บ้าน

ประเภทโครงการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
โครงการปลูกป่าเฉลิมพระเกียรติ	179	74.0
โครงการปลูกป่าชุมชน	135	55.8
โครงการอนุรักษ์ต้นน้ำลำธาร	86	35.5
โครงการดูแลป่าไม้	73	30.2

ตารางที่ 8 แสดงถึงประเภทโครงการถูกระบุว่าเกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในหมู่บ้าน พบว่า จากกลุ่มตัวอย่างที่เห็นว่ามีโครงการที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในหมู่บ้านของตน จำนวน 242 ราย คิดเป็นร้อยละ 100.0 มีบางรายที่เห็นว่ามีโครงการดังกล่าวเกิดขึ้นในหมู่บ้านของตนหลายโครงการ จึงเลือกตอบมากกว่า 1 ข้อ ทั้งนี้โดยพบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ คือร้อยละ 74.0 เห็นว่าโครงการดังกล่าวนี้ ได้แก่ โครงการปลูกป่าเฉลิมพระเกียรติ รองลงมาคิดเป็นร้อยละ 55.8 เห็นว่า ได้แก่ โครงการปลูกป่าชุมชน ในขณะที่ร้อยละ 35.5 และ 30.2 เห็นว่า ได้แก่ โครงการอนุรักษ์ต้นน้ำลำธาร และ โครงการดูแลป่าไม้ ตามลำดับ

ตารางที่ 9 การได้รับความรู้ของกลุ่มตัวอย่าง เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้จากเจ้าหน้าที่ป่าไม้

การได้รับความรู้	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
เคยได้รับ	124	47.0
ไม่เคย	140	53.0
รวม	264	100.0

ตารางที่ 9 แสดงถึงการได้รับความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ จากเจ้าหน้าที่ป่าไม้ พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่กว่าครึ่งหนึ่งของทั้งหมดหรือร้อยละ 53.0 เป็นกลุ่มที่ไม่เคยได้รับความรู้ในเรื่องดังกล่าวมาก่อน ส่วนกลุ่มตัวอย่างส่วนที่เหลือคิดเป็นร้อยละ 47.0 พบว่าเคยได้รับความรู้ในเรื่องนี้มาบ้าง จากเจ้าหน้าที่ป่าไม้

ตารางที่ 10 ประเภทความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ที่กลุ่มตัวอย่างได้รับจากเจ้าหน้าที่ป่าไม้

ประเภทของความรู้	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
การปลูกป่าและโครงการปลูกป่า	33	26.6
การป้องกัน ไฟป่า	27	21.8
การอนุรักษ์ป่าต้นน้ำลำธาร	24	19.4
การอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้	23	18.5
การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม	18	14.5
การอบรมการปฏิบัติเกี่ยวกับกฎหมายป่าไม้	10	8.1
การขยายพันธุ์พืช	6	4.8

ตารางที่ 10 แสดงถึงประเภทความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ที่กลุ่มตัวอย่างได้รับจากเจ้าหน้าที่ป่าไม้ พบว่าจากจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่เคยได้รับความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้จากเจ้าหน้าที่ป่าไม้ จำนวน 124 ราย คิดเป็นร้อยละ 100.0 พบว่าส่วนใหญ่ส่วนใหญ่ได้รับความรู้เกี่ยวกับการปลูกป่าและโครงการปลูกป่าร้อยละ 26.6 รองลงมาได้แก่ ความรู้เรื่องการป้องกัน ไฟป่า ร้อยละ 21.8 เรื่องการอนุรักษ์ป่าต้นน้ำลำธาร ร้อยละ 19.4 เรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ร้อยละ 18.5 เรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ร้อยละ 14.5 การอบรมการปฏิบัติเกี่ยวกับกฎหมายป่าไม้ ร้อยละ 8.1 และเกี่ยวกับเรื่องการขยายพันธุ์พืช ร้อยละ 4.8

ตารางที่ 11 ความสนใจของกลุ่มตัวอย่าง ในติดตามข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้

ความสนใจในการติดตามข้อมูลข่าวสาร	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
ติดตามบ้างเป็นบางครั้ง	132	50.0
ติดตามเป็นประจำ	124	47.0
ไม่เคยติดตาม	8	3.0
รวม	264	100.0

ตารางที่ 11 แสดงถึงความสนใจในการติดตามข้อมูลข่าวสาร เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในหมู่บ้านของกลุ่มตัวอย่าง พบว่ากลุ่มตัวอย่างครึ่งหนึ่งของทั้งหมด หรือร้อยละ 50.0 มีการติดตามข้อมูลในเรื่องนี้อยู่บ้างเป็นครั้งคราว ในขณะที่กลุ่มตัวอย่างถึงร้อยละ 47.0 พบว่าได้มีการติดตามข่าวสารข้อมูลในเรื่องนี้อยู่เป็นประจำ ส่วนกลุ่มที่เหลืออีกนั้นคิดเป็นร้อยละ 3.0 พบว่าไม่เคยติดตามข่าวสารข้อมูลเรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในหมู่บ้านแต่อย่างใด

จากผลการศึกษาคังตารางที่ 4 – 11 แสดงให้เห็นว่ากลุ่มตัวอย่างกำนันและผู้ใหญ่บ้าน ในครั้งนี้ ส่วนใหญ่ชุมชนของเขาเหล่านั้นมีการใช้ประโยชน์จากป่าไม้ในหลาย ๆ ด้าน จึงได้รับประโยชน์ทางตรงด้านการใช้เป็นแหล่งอาหารที่สำคัญต่อการดำรงชีพ อาทิ การเก็บหน่อไม้ เห็ดเหาะ รังมดแดง ผักป่าชนิดต่าง ๆ เพื่อนำมาประกอบอาหารเป็นหลัก แต่ถักราบหามาได้เป็นจำนวนมากก็นำไปจำหน่ายที่ตลาดในหมู่บ้านเป็นรายได้เสริมจนเกือบครอบครัว ขณะเดียวกันก็ได้ไม้จากป่านำมาใช้ซ่อมแซมบ้านเรือน บางส่วนก็เก็บหาไม้ฟืนและเผาถ่านเพื่อใช้เป็นเชื้อเพลิงหุงต้มอาหารในครัวเรือน เป็นต้น ส่วนประเภทของป่าไม้ ไม้ที่สำคัญที่ชาวบ้านส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในการจัดสรรเพื่อประโยชน์ใช้สอยร่วมกัน ได้แก่ ป่าชุมชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งป่าไผ่ ซึ่งได้นำไม้ไผ่มาใช้ประโยชน์ทำเครื่องจักสานเพื่อใช้เป็นภาชนะในครัวเรือน บางส่วนเลือกกล้าไม้ที่มีขนาดใหญ่พอประมาณนำมาทาบทำฟาก บ้างนำมาทำไม้แผงเพื่อซ่อมแซมบ้าน ทำรั้ว ทำบันได สุ่มไก่ หรือนำมาทำเป็นเล้าหรือคอกสำหรับเลี้ยงสัตว์ เป็นต้น

การที่ราษฎรส่วนใหญ่ต่างมีส่วนร่วมในการใช้สอยประโยชน์จากป่าในหมู่บ้าน และการใช้สอยประโยชน์จากป่าไม้ประเภทต่าง ๆ นับวันพบว่ามีจำนวนเพิ่มขึ้น ซึ่งมีผลกระทบต่อปริมาณทรัพยากรป่าไม้ที่นับวันก็ยิ่งร่อยหรอลงไปเป็นลำดับ ด้วยเหตุนี้ทางราชการจึงมิได้นิ่งนอนใจในด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ดังเห็นได้จากการจัดตั้ง โครงการประเภทต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับ การอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ขึ้นในแต่ละท้องถิ่นหลาย โครงการ ทั้งที่เป็น โครงการของภาครัฐ และ โครงการร่วมมือระหว่าง ภาครัฐ ภาคเอกชน ตลอดจนประชาชนในพื้นที่ เช่น โครงการปลูกป่าเฉลิมพระเกียรติ โครงการปลูกป่าชุมชน โครงการอนุรักษ์ต้นน้ำลำธาร และ โครงการหลวง เป็นต้น ซึ่งโครงการต่าง ๆ เหล่านี้ นอกจากอำนวยความสะดวกโดยตรงต่อทรัพยากรป่าไม้แล้ว ยังเป็นการปลูกจิตสำนึกด้านการอนุรักษ์แก่ราษฎรให้หันมาร่วมมือและช่วยกันพิทักษ์รักษาป่าไม้ในท้องถิ่นของตนด้วยการ “ใช้ทรัพยากรป่าไม้อย่างชาญฉลาด” คือ “ใช้เป็น รักษาเป็น” เพื่อให้ป่าไม้อำนวยประโยชน์ต่อการดำรงชีพอย่างยั่งยืน และเป็นมรดก ร่วมที่ตกทอดไปสู่รุ่นลูกหลานต่อไป

หากพิจารณาในส่วนของ ประเภทความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ที่กลุ่มตัวอย่างได้จากเจ้าหน้าที่ป่าไม้ พบว่าความรู้ส่วนใหญ่ที่ได้รับมุ่งเน้นเกี่ยวกับการปลูกป่าซ่อมเสริม การปลูกป่าทดแทนในบริเวณพื้นที่ป่าเสื่อมโทรม เพื่อฟื้นฟูสภาพป่าดังกล่าวให้มีความอุดมสมบูรณ์ดังเดิม รวมทั้งในด้านการป้องกันไฟป่า เนื่องจากมหันตภัยที่กำลังคุกคามป่าไม้ทั่วประเทศอยู่ในขณะนี้ ก็คือ ไฟป่า ดังนั้นจึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ราษฎรที่อาศัยอยู่ในบริเวณใกล้เคียงกับป่า และผู้ที่อาศัยประโยชน์จากป่าด้านต่าง ๆ จำต้องหาทางป้องกันรวมทั้งระงับยับยั้งไฟป่า ฉะนั้นภาระหน้าที่ 2 อย่างนี้ จึงตกอยู่กับกำนันและผู้ใหญ่บ้าน ซึ่งต้องมีความรู้ในเรื่องนี้เป็นอย่างดี เพื่อเป็นผู้นำในการปลูกป่าและป้องกันไฟป่าต่อไป ส่วนความรู้ในอันดับต่อมา ก็คือ ความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ป่าต้นลำธาร การอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ รวมทั้งการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เนื่องจากปัจจุบันสถานการณ์ด้านสิ่งแวดล้อม

ของประเทศตกอยู่ในภาวะวิกฤติ เพราะมีการใช้ทรัพยากรป่าไม้ และทรัพยากรธรรมชาติอื่น ๆ อย่างเกินกำลัง จนทำให้ร่อยหรอลงไปอย่างมาก จึงจำเป็นต้องปลูกจิตสำนึกด้านการอนุรักษ์ให้แก่ประชาชนอย่างเร่งด่วน กรมป่าไม้จึงได้จัดโครงการอบรมความรู้แก่ประชาชนเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ส่งผลให้กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน รวมทั้งราษฎรในท้องถิ่นได้รับความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ และความรู้ในด้านอื่น ๆ ที่เป็นประโยชน์อีกมากมายด้วย ในคราวเดียวกันด้วย

แต่อย่างไรก็ดี มีข้อสังเกตจากการศึกษาครั้งนี้ว่า กลุ่มตัวอย่างกำนันและผู้ใหญ่บ้านส่วนใหญ่ไม่เคยได้รับความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้จากเจ้าหน้าที่ป่าไม้ แม้ว่ามีโครงการที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในหมู่บ้านหลายประเภทและหลายโครงการก็ตาม ทั้งนี้อาจเป็นไปได้ว่าที่ผ่านมานั้น เจ้าหน้าที่บ้านเมืองส่วนมากใช้วิธีณรงค์ส่งเสริมการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ในรูปแบบที่ไม่ถูกต้องนัก เพราะส่วนมากมักปรากฏในรูปของคำสั่ง หรือข้อห้าม ในลักษณะของการสั่งห้ามกระทำ เป็นต้นว่าห้ามมิให้ราษฎรเข้าไปตัดไม้ทำลายป่า ห้ามราษฎรแผ้วถางป่าหรือเผาป่าเพื่อทำไร่ มากกว่าการอธิบายให้ความรู้ความเข้าใจแก่ราษฎรในพื้นที่ ให้ทราบถึงเหตุผลว่าถ้าตัดไม้ทำลายป่า หรือเผาป่าจนลุกลามกลายเป็นไฟป่าแล้ว จะเกิดผลกระทบเสียหายอย่างไรตามมาบ้าง ทั้งผลกระทบที่มีต่อราษฎรโดยตรงและต่อธรรมชาติสิ่งแวดล้อมว่าจะเป็นอย่างไบบ้าง ที่สำคัญคือทางการมิได้อธิบายให้ราษฎรได้เข้าใจว่า วิธีการอย่างไรจึงจะเรียกว่าเป็นการอนุรักษ์ และการที่ราษฎรจะร่วมมือกับทางการ โดยช่วยกันอนุรักษ์ป่าไม้ รวมทั้งทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอื่น ๆ นั้น จักต้องทำหรือปฏิบัติอย่างไรบ้าง เพราะที่ผ่านมาเมื่อหน่วยราชการมาบอกกับชาวบ้านว่าให้ช่วยกันอนุรักษ์ป่าไม้ ชาวบ้านก็มักเข้าใจกันเองมาตลอดว่า การอนุรักษ์ก็คือ การสั่งห้ามไม่ให้ตัดไม้ไปใช้ หรือห้ามตัดอย่างเด็ดขาด ซึ่งเป็นความเข้าใจที่ไม่ถูกต้อง ดังนั้น หากทางราชการโดยกรมป่าไม้ได้อธิบาย ชี้แจง หรือจัดอบรมชาวบ้านให้ทราบ รับรู้ และเข้าใจอย่างถูกต้องถึงการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้แล้ว ก็คาดว่าชาวบ้านจะให้ความร่วมมือในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ได้อย่างถูกต้องเหมาะสมมากกว่าที่เคยเป็นมา

กรณีนั้นก็เป็นที่น่ายินดีว่า กลุ่มตัวอย่างกำนันและผู้ใหญ่บ้านเกือบทั้งหมด ได้ติดตามข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้อยู่เสมอ ทั้งนี้เนื่องจากมีภาระความรับผิดชอบตามบทบาทหน้าที่ผู้นำท้องถิ่น ในการณรงค์ ส่งเสริม ประชาสัมพันธ์ให้ข้อมูลข่าวสารในเรื่องนี้ แก่ลูกบ้านให้มีความรู้ความเข้าใจผ่านทางหอกระจายข่าวประจำหมู่บ้าน และการประชุมลูกบ้านเป็นประจำอยู่แล้ว จึงจำเป็นต้องติดตามข่าวสารข้อมูลเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้อยู่ตลอดเวลา

ข้อสังเกตอีกประการหนึ่งก็คือ โครงการอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับกฎหมายป่าไม้โดยเจ้าหน้าที่ป่าไม้ ก็พบว่ามียุทธศาสตร์น้อยเมื่อเปรียบเทียบกับโครงการอื่น ๆ จึงเป็นข้อสังเกตที่สะท้อนให้เห็นว่าอาจเป็นไปได้ที่กรมป่าไม้มีข้อจำกัดด้านจำนวนบุคลากรที่ความรู้เกี่ยวกับกฎหมายป่าไม้ จึงไม่อาจจัดอบรมให้ความรู้เรื่องนี้แก่ชาวบ้านได้ หรืออาจเป็นเพราะไม่ให้ความสำคัญมากนักต่อการเผยแพร่ความรู้

เกี่ยวกับกฎหมายป่าไม้ให้แก่ราษฎร เพราะเกรงว่าเมื่อราษฎร รวมทั้งกำนันและผู้ใหญ่บ้าน ได้รับรู้และทราบถึงข้อกฎหมายดีแล้ว อาจจะไปใช้แสวงหาประโยชน์ในทางที่ผิด ก็จะเป็นปัญหาให้ต้องแก้ไขในภายหลัง จึงได้จัดอบรมเกี่ยวกับกฎหมายป่าไม้ แก่กำนัน ผู้ใหญ่บ้านและราษฎรมากนัก

4.2 การปฏิบัติหน้าที่ในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้

การศึกษาการปฏิบัติหน้าที่ของกลุ่มตัวอย่าง เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ใน 5 ด้าน ได้ผลดังแสดงในตารางที่ 12

ตารางที่ 12 ค่าคะแนนเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ที่แสดงถึงการปฏิบัติหน้าที่ของกลุ่มตัวอย่าง เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้

การปฏิบัติหน้าที่ในช่วงที่ผ่านมา	ระดับการปฏิบัติหน้าที่		
	\bar{X}	SD.	การแปลผล
ด้านการช่วยเหลือร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ในการดูแลรักษาป่าไม้			
1. ร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ป่าไม้ดูแลรักษาป่าไม้เป็นประจำ	1.920	0.679	มาก
2. ช่วยเหลือ ร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ป่าไม้หรือตำรวจจับกุมผู้กระทำผิดกฎหมายป่าไม้	1.606	0.852	ปานกลาง
3. แจ้งข่าวสารหรือเบาะแสการกระทำผิด ให้เจ้าหน้าที่ป่าไม้ ตำรวจ หรือนายอำเภอทราบ	1.701	0.866	ปานกลาง
4. ร่วมบริจาคเงินหรือทรัพย์สินอย่างอื่น เพื่อกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้	1.572	0.796	ปานกลาง
5. ร่วมปลูกป่าตาม โครงการของรัฐ หรือเอกชนอยู่เสมอ เช่น การปลูกป่าในวันสำคัญต่าง ๆ	2.261	0.768	มาก
6. ริเริ่ม สนับสนุนให้ก่อตั้งชมรม สมาคม กลุ่มมวลชนรูปแบบอื่นเพื่ออนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในหมู่บ้าน	1.720	0.875	ปานกลาง
ค่าเฉลี่ยด้านการช่วยเหลือ ร่วมมือกับเจ้าหน้าที่	1.797	0.806	ปานกลาง
ด้านดูแลรับฝากของกลางที่ยึดได้และอยู่ในระหว่างดำเนินคดี			
7. รับฝากของกลางที่ยึดได้ ระหว่างดำเนินคดีป่าไม้ จากเจ้าหน้าที่ป่าไม้หรือเจ้าหน้าที่ตำรวจ	1.038	0.982	น้อย
ค่าเฉลี่ยด้านดูแลรับฝากของกลางที่ยึดได้ฯ	1.038	0.982	น้อย

ตารางที่ 12 (ต่อ)

การปฏิบัติหน้าที่ในช่วงที่ผ่านมา	ระดับการปฏิบัติหน้าที่		
	\bar{X}	SD.	การแปลผล
ด้านดูแลรักษาป่าคุ้มครองและป่าสงวนของทางราชการ			
8. การปฏิบัติตามนโยบาย มาตรการป้องกันการบุกรุกทำลายป่า ได้ผลตามที่กรมป่าไม้คาดหวังไว้	1.689	0.776	ปานกลาง
9. เข้าร่วมประชุม วางแผนการป้องกันและปราบปรามการบุกรุกทำลายป่าไม้ในเขตพื้นที่รับผิดชอบทุกครั้ง	1.693	0.877	ปานกลาง
10. การปฏิบัติหน้าที่ในการป้องกัน ปราบปราม ผู้บุกรุกทำลายป่า บรรลุผลอย่างมีประสิทธิภาพ	1.689	0.776	ปานกลาง
11. การปฏิบัติหน้าที่จับกุมผู้กระทำผิด ซึ่งเก็บ หรือทำอันตรายของป่าหวงห้ามโดยมิได้รับอนุญาต ประสบผลเป็นที่น่าพึงพอใจ	1.799	0.936	ปานกลาง
12. การปฏิบัติหน้าที่จับกุมผู้กระทำผิดกฎหมายป่าไม้ สามารถจับกุมผู้กระทำผิดในพื้นที่รับผิดชอบได้	1.981	0.933	มาก
13. การปฏิบัติหน้าที่ติดต่อประสานงานกับเจ้าหน้าที่ป่าไม้ หรือ ตำรวจ ส่วนใหญ่สามารถช่วยให้เจ้าหน้าที่จับกุมผู้กระทำผิดกฎหมายป่าไม้ได้	2.027	0.933	มาก
ค่าเฉลี่ยด้านดูแลรักษาป่าคุ้มครองและป่าสงวนของทางราชการ	1.813	0.872	มาก
ด้านช่วยเหลือตรวจตรา และห้ามปราม มิให้ราษฎรแผ้วถางป่าหวงห้ามหรือลักลอบตัดไม้			
14. สอดส่องดูแลตรวจตรามิให้ราษฎรแผ้วถางป่าหวงห้ามหรือลักลอบตัดไม้ เกี่ยว เพื่อป้องกันมิให้เกิดไฟป่า	2.428	0.810	มากที่สุด
15. ห้ามปรามราษฎรมิให้แผ้วถางป่าหวงห้าม ตลอดจนการลักลอบตัดไม้โดยไม่ได้รับอนุญาต	2.413	0.755	มากที่สุด
16. ชักชวนชาวบ้านให้ร่วมเป็นสมาชิกกลุ่มอาสาสมัครป้องกันไฟป่าอยู่เสมอ	2.030	0.880	มาก
17. กระตุ้นเตือนชาวบ้านให้ช่วยกันดูแลรักษาป่าไม้ โดยใช้สื่อต่าง ๆ เช่น หอกระจายข่าว หรือการปิดประกาศ	2.239	0.703	มาก
18. เรียกประชุมชาวบ้านเป็นประจำ เพื่อชักชวน เผยแพร่ความรู้ข่าวสาร เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้	2.106	0.768	มาก

ตารางที่ 12 (ต่อ)

การปฏิบัติหน้าที่ในช่วงที่ผ่านมา	ระดับการปฏิบัติหน้าที่		
	\bar{X}	SD.	การแปลผล
19. ชักชวนชาวบ้านให้ช่วยกันดูแลต้นไม้ ภายหลังจากปลูกป่า	2.148	0.748	มาก
20. ทำการป้องกัน ปรามปราม การทำไม้หวงห้ามโดยไม่ได้รับอนุญาต หรือมีไม้หวงห้ามที่ยังไม่ได้แปรรูปไว้ในครอบครองโดยไม่ชอบกฎหมาย	2.053	0.812	มาก
ค่าเฉลี่ยด้านช่วยเหลือตรวจตรา และห้ามปรามฯ	2.202	0.782	มาก
ด้านการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติสงวนคุ้มครองสัตว์ป่า			
21. ป้องกันและปรามปราม มิให้ผู้ใดยึดครอบครองที่ดิน หรือกระทำอันตรายแก่ไม้ สัตว์ป่า ตามประกาศประเภทสัตว์ป่า ตาม พ.ร.บ. สงวนคุ้มครองสัตว์ป่าฯ	2.133	0.819	มาก
22. ช่วยเหลือ ร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ป่าไม้ หรือตำรวจ จับกุมผู้กระทำผิดที่ล่าและครอบครองสัตว์หรือซากสัตว์ป่าสงวน	1.727	0.920	ปานกลาง
23. จับกุมผู้กระทำผิดที่ล่า หรือครอบครองสัตว์ป่าสงวนหรือซากสัตว์ป่าสงวน	1.398	0.958	ปานกลาง
24. คอยสอดส่องดูแล ห้ามปราม มิให้ราษฎรล่าสัตว์หรือค้าสัตว์ป่าสงวนอยู่เสมอ	2.049	0.842	มาก
ค่าเฉลี่ยการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติสงวนคุ้มครองสัตว์ป่า	1.827	0.885	มาก
ค่าเฉลี่ยรวม	1.930	0.830	มาก

ตารางที่ 12 แสดงถึงค่าคะแนนเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ที่แสดงถึงการปฏิบัติหน้าที่ของกลุ่มตัวอย่าง เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในแต่ละด้าน ได้ผลการศึกษาดังต่อไปนี้

ด้านการช่วยเหลือร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ในการดูแลรักษาป่าไม้

การปฏิบัติหน้าที่ในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของกลุ่มตัวอย่าง ในด้านช่วยเหลือ ร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ในการดูแลรักษาป่าไม้ พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีการปฏิบัติหน้าที่เพียงปานกลาง รองลงมาคือ ปฏิบัติในระดับมาก ดังนี้คือ สำหรับการปฏิบัติหน้าที่ในระดับปานกลาง พบว่า ส่วนใหญ่มีการริเริ่มสนับสนุนให้ก่อตั้งชมรม สมาคม กลุ่มมวลชน ในรูปแบบอื่น เพื่ออนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในหมู่บ้าน ($\bar{X} = 1.720$) รองลงมาพบว่า มีการแจ้งข่าวสาร หรือเผยแพร่ผลการกระทำผิดแก่เจ้าหน้าที่บ้านเมืองทราบ ($\bar{X} = 1.701$) พร้อมให้ความช่วยเหลือ ร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ป่าไม้หรือตำรวจจับกุมผู้กระทำ

ผิดกฎหมายป่าไม้ ($\bar{X} = 1.606$) นอกจากนี้ กลุ่มตัวอย่างยังบริจาคเงิน ทรัพย์สินอย่างอื่น เพื่อกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ($\bar{X} = 1.572$) ในส่วนการปฏิบัติหน้าที่ในระดับมาก พบว่าส่วนใหญ่ได้ร่วมปลูกป่าตามโครงการของรัฐ หรือเอกชนอยู่เสมอ เช่น การปลูกป่าในวันสำคัญต่าง ๆ ($\bar{X} = 2.261$) และให้ความร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ป่าไม้ ในการดูแลรักษาป่าไม้เป็นประจำ ($\bar{X} = 1.920$)

เมื่อพิจารณาการปฏิบัติหน้าที่ด้านการช่วยเหลือร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ ในการดูแลรักษาป่าไม้ โดยรวมแล้วพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีการปฏิบัติหน้าที่ด้านนี้เพียงปานกลางเท่านั้น ($\bar{X} = 1.797$)

ด้านดูแลรับฝากของกลางที่ยึดได้และอยู่ในระหว่างดำเนินคดี

สำหรับการปฏิบัติหน้าที่ในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ด้านดูแล รับฝากของกลางที่ยึดได้ และอยู่ระหว่างการดำเนินคดี พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่รับฝากของกลางที่ยึดได้ระหว่างดำเนินคดี ป่าไม้ จากเจ้าหน้าที่ป่าไม้หรือเจ้าหน้าที่ตำรวจ ค่อนข้างน้อย ($\bar{X} = 1.038$)

ด้านดูแลรักษาป่าคุ้มครองและป่าสงวนของทางราชการ

การปฏิบัติหน้าที่ในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของกลุ่มตัวอย่างกำนันและผู้ใหญ่บ้าน ด้านการดูแลรักษาป่าคุ้มครองและป่าสงวนของทางราชการ พบว่าส่วนใหญ่ปฏิบัติหน้าที่เพียงปานกลาง รองลงมาคือ ปฏิบัติหน้าที่ในระดับมาก กล่าวคือ การปฏิบัติหน้าที่ของกลุ่มตัวอย่างในระดับปานกลาง พบว่า ส่วนใหญ่ได้จับกุมผู้กระทำความผิด ข้อนหาเก็บหรือทำอันตรายของป่าหวงห้าม โดยมีได้รับอนุญาต ประสบผลเป็นที่น่าพอใจ ($\bar{X} = 1.799$) ขณะเดียวกันได้เข้าร่วมประชุมวางแผนป้องกันและปราบปราม การบุกรุกทำลายป่าไม้ในพื้นที่รับผิดชอบทุกครั้ง ($\bar{X} = 1.693$) พร้อมทั้งได้ปฏิบัติตามนโยบายและ มาตรการป้องกันการบุกรุกทำลายป่าจนได้ผลตามที่กรมป่าไม้คาดหวังไว้ รวมทั้งปฏิบัติหน้าที่ในการ ป้องกันและปราบปรามผู้บุกรุกทำลายป่า จนบรรลุผลอย่างมีประสิทธิภาพด้วยเช่นกัน ($\bar{X} = 1.689$ และ 1.689) ส่วนการปฏิบัติหน้าที่ในระดับมาก พบว่ากำนันและผู้ใหญ่บ้านส่วนใหญ่ทำหน้าที่ติดต่อ ประสานงานกับเจ้าหน้าที่ป่าไม้หรือตำรวจ ซึ่งโดยมากช่วยให้เจ้าหน้าที่จับกุมผู้กระทำความผิดกฎหมายป่าไม้ ได้ ($\bar{X} = 2.027$) นอกจากนี้ยังจับกุมผู้กระทำความผิดกฎหมายป่าไม้ในเขตพื้นที่รับผิดชอบได้ ($\bar{X} = 1.981$)

หากพิจารณาการปฏิบัติหน้าที่ในด้านการดูแลรักษาป่าคุ้มครองและป่าสงวนของทางราชการ โดยรวมพบว่า กำนันและผู้ใหญ่บ้านส่วนใหญ่มีการปฏิบัติหน้าที่ในระดับมาก ($\bar{X} = 1.813$)

ด้านช่วยเหลือตรวจตรา และห้ามปราม มิให้ราษฎรแผ้วถางป่าหวงห้ามหรือลักลอบตัดไม้

สำหรับการปฏิบัติหน้าที่ในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของกลุ่มตัวอย่าง ด้านการช่วยเหลือ ตรวจตราและห้ามปราม มิให้ราษฎรแผ้วถางป่าหวงห้ามหรือลักลอบตัดไม้ โดยมีได้รับอนุญาต พบว่า กลุ่มตัวอย่างกำนันและผู้ใหญ่บ้านส่วนใหญ่ปฏิบัติหน้าที่ด้านนี้อยู่ในระดับมาก รองลงมาคือ มากที่สุด สำหรับการปฏิบัติหน้าที่ในระดับมาก พบว่า กำนันและผู้ใหญ่บ้านส่วนใหญ่ได้กระตุ้นเตือนชาวบ้าน

ช่วยกันดูแลรักษาป่าโดยใช้สื่อต่าง ๆ อาทิเช่น หอกระจายข่าวประจำหมู่บ้าน การปิดประกาศ เป็นต้น ($\bar{X} = 2.239$) รองลงมาคือ ได้ชักชวนชาวบ้านให้ช่วยกันดูแลรักษากล้าไม้ภายหลังการปลูกป่า ($\bar{X} = 2.148$) รวมทั้งเรียกประชุมลูกบ้านอยู่เป็นประจำเพื่อชักชวนและเผยแพร่ความรู้ข่าวสาร เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ($\bar{X} = 2.106$) ขณะเดียวกันก็ได้ทำหน้าที่ป้องกัน และปราบปรามการทำไม้ หวงห้ามโดยไม่ได้รับอนุญาต หรือมีไม้หวงห้ามที่มีได้แปรรูปไว้ในครอบครอง โดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย ($\bar{X} = 2.053$) นอกจากนี้ยังได้ชักชวนชาวบ้านให้ร่วมเป็นสมาชิกกลุ่มอาสาสมัครป้องกัน ไฟป่าเป็นประจำอยู่เสมอด้วย ($\bar{X} = 2.030$) ส่วนการปฏิบัติหน้าที่ในระดับมากที่สุด พบว่า กลุ่มตัวอย่างกำนัน และผู้ใหญ่บ้านส่วนใหญ่ได้ทำหน้าที่สอดส่องดูแล และตรวจตรามิให้ราษฎรเผาไร่นาหลังการเก็บเกี่ยว เพื่อป้องกันมิให้เกิดไฟป่าขึ้น ($\bar{X} = 2.428$) รวมทั้งได้ห้ามปรามชาวบ้านมิให้แผ้วถางป่าหวงห้ามและ ลักลอบตัดไม้โดยไม่ได้รับอนุญาต ($\bar{X} = 2.413$)

เมื่อพิจารณาการปฏิบัติหน้าที่ในด้านช่วยเหลือตรวจตรา และห้ามปรามมิให้ราษฎรแผ้วถาง ป่าหวงห้ามหรือลักลอบตัดไม้โดยรวมแล้ว พบว่ากำนันและผู้ใหญ่บ้านส่วนใหญ่มีการปฏิบัติหน้าที่ ด้านนี้อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 2.202$)

ด้านการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติสงวนคุ้มครองสัตว์ป่า

การปฏิบัติหน้าที่ในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของกลุ่มตัวอย่าง ด้านการปฏิบัติตาม พ.ร.บ. คุ้มครองสัตว์ป่า พบว่ากำนันและผู้ใหญ่บ้านมีการปฏิบัติหน้าที่ในด้านนี้อยู่ในระดับมาก และปานกลาง กล่าวคือ สำหรับการปฏิบัติหน้าที่ซึ่งอยู่ในระดับมาก พบว่า กำนันและผู้ใหญ่บ้านส่วนใหญ่ดำเนินการ ป้องกันและปราบปราม มิให้ผู้ใดยึดครอบครองที่ดิน หรือกระทำอันตรายแก่ไม้ สัตว์ป่า ตามประกาศ ประเภทสัตว์ป่าตาม พ.ร.บ. สงวนคุ้มครองสัตว์ป่าฯ ($\bar{X} = 2.133$) รองลงมาคือ คอยทำหน้าที่สอดส่อง ดูแลห้ามปรามมิให้ราษฎรล่าสัตว์หรือค้าสัตว์ป่าสงวนอยู่เสมอ ($\bar{X} = 2.049$) ส่วนการปฏิบัติหน้าที่ซึ่ง อยู่ในระดับปานกลาง พบว่าส่วนใหญ่ได้ให้ความช่วยเหลือร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ป่า ไม้หรือตำรวจ จับกุม ผู้กระทำความผิดที่ล่าและครอบครองสัตว์ หรือซากสัตว์ป่าสงวน ($\bar{X} = 1.727$) และได้ปฏิบัติหน้าที่จับกุม ผู้กระทำความผิด ที่ล่าหรือครอบครองสัตว์ป่าสงวนหรือซากสัตว์ป่าสงวนด้วย ($\bar{X} = 1.398$)

และเมื่อพิจารณาถึงการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติสงวนคุ้มครองสัตว์ป่าโดยภาพรวม พบว่า กำนันและผู้ใหญ่บ้านส่วนใหญ่มีการปฏิบัติหน้าที่นี้อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 1.827$)

อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาการปฏิบัติหน้าที่ของกลุ่มตัวอย่าง ในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ โดยภาพรวมทั้ง 5 ด้าน พบว่าคะแนนเฉลี่ยรวมของการปฏิบัติหน้าที่ มีค่าเท่ากับ 1.930 คะแนน (คะแนน เต็ม 3 คะแนน) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน มีค่าเท่ากับ 0.830 จึงกล่าวได้ว่า กลุ่มตัวอย่างกำนันและ ผู้ใหญ่บ้านในการศึกษารั้งนี้ ส่วนใหญ่ปฏิบัติหน้าที่ในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ค่อนข้างมาก และ ในขณะที่เดียวกันการปฏิบัติหน้าที่แต่ละด้านของทั้ง 5 ด้านนี้ ก็มีความแตกต่างกันค่อนข้างมากเช่นเดียวกัน

เมื่อพิจารณาถึงการปฏิบัติหน้าที่ในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของกลุ่มตัวอย่างกำนันและผู้ใหญ่บ้าน ในจังหวัดลำปาง โดยรวมพบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีการปฏิบัติหน้าที่อยู่ในระดับมาก แต่เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านกลับพบสิ่งที่น่าสนใจว่า การปฏิบัติหน้าที่ด้านดูแล รับฝากของกลางที่ยึดได้ และอยู่ระหว่างการดำเนินคดี โดยผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่า กำนันและผู้ใหญ่บ้านมีการปฏิบัติในด้านนี้อยู่ในระดับน้อย ทั้งนี้สามารถอธิบายถึงเหตุผลที่เป็นเช่นนี้ได้ 2 ประการ คือ เนื่องจากตามนัยกฎหมายแห่ง พ.ร.บ. ลักษณะปกครองท้องที่ พ.ศ. 2457 ในหมวด 3 ว่าด้วยลักษณะปกครองหมู่บ้าน ตอน 4¹ เกี่ยวกับหน้าที่และอำนาจของผู้ใหญ่บ้านและผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน ปรากฏตามมาตรา 28 ข้อ 3 ที่กำหนดไว้ว่า “เมื่อตรวจพบของกลางที่ผู้กระทำความผิดกฎหมายมีอยู่ หรือสิ่งของที่สงสัยว่าได้มาโดยการกระทำความผิดกฎหมาย หรือเป็นสิ่งของสำหรับใช้ในการกระทำความผิดกฎหมายก็ดี ให้จับสิ่งของนั้นไว้และรับนำส่งต่อกำนันนายตำบล” และหมวด 4 ว่าด้วยลักษณะปกครองตำบล ตอน 3 เกี่ยวกับหน้าที่และอำนาจของกำนัน ตามความในมาตรา 34 ทวิ² ซึ่งกำหนดไว้ว่า “นอกจากอำนาจหน้าที่ที่กล่าวโดยเฉพาะให้เป็นอำนาจหน้าที่ของกำนัน ให้กำนันมีอำนาจหน้าที่เช่นเดียวกับผู้ใหญ่บ้านด้วย” หมายความว่า พ.ร.บ. นี้กำหนดให้กำนันต้องรับนำของกลางที่ยึดได้ นำส่งต่อกรมการอำเภอตนเอง ฉะนั้น การที่กำนันและผู้ใหญ่บ้านจะดูแล รับฝากของกลางที่ยึดได้ จำเป็นต้องใช้ดุลยพินิจอย่างรอบคอบ และส่วนใหญ่กระทำด้วยความจำเป็น และเป็นเพียงแค่การดูแล รับฝากในช่วงเวลาสั้น ๆ เป็นต้นว่า กำลังเดินทางเพื่อนำส่งของกลาง หรือช่วงเวลายามวิกาลที่ไม่อาจนำส่งของกลางให้กำนันหรือทางอำเภอได้ จึงจำเป็นต้องเก็บรักษาไว้เพื่อนำส่งในวันรุ่งขึ้น เป็นต้น ส่วนเหตุผลอีกประการหนึ่งก็คือ ข้อบัญญัติใน พ.ร.บ.ป่าไม้ ที่กำหนดให้เจ้าหน้าที่ต้องนำของกลางที่ยึดได้ ไปเก็บรักษาไว้ที่สำนักงานป่าไม้ที่อยู่ในพื้นที่นั้น ๆ ด้วย เหตุผลทั้ง 2 ประการนี้ จึงเป็นข้อสนับสนุนว่า กลุ่มตัวอย่างกำนันและผู้ใหญ่บ้านในการศึกษาคั้งนี้ ปฏิบัติหน้าที่ด้านดูแลรับฝากของกลางที่ยึดได้และอยู่ระหว่างการดำเนินคดี อยู่ในระดับน้อย

อย่างไรก็ดี ในช่วงที่ผ่านมามีการปฏิบัติหน้าที่ในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของกลุ่มตัวอย่างพบว่ายังไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร เพราะมีปัญหาอุปสรรคอยู่บ้างบางประการ ปัญหาอุปสรรคที่สำคัญคือ ชาวบ้านบางกลุ่มไม่ให้ความร่วมมือในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ เนื่องจากยังมีการลักลอบตัดไม้ทำลายป่าเป็นประจำ มีการเผาไร่เพื่อเตรียมพื้นที่การเกษตร และเผาป่าเพื่อเก็บเห็ด จนเป็นสาเหตุให้ไฟลุกลามกลายเป็นไฟป่า เนื่องจากราษฎรบางส่วนมีฐานะยากจน และไม่มีทักษะความชำนาญในอาชีพอย่างอื่น จึงจำเป็นต้องอาศัยป่าในการดำรงชีพ บางกลุ่มจึงมีอาชีพรับจ้างตัดไม้ บางกลุ่มอาศัยเก็บหาของป่ามาจำหน่าย บางรายขยายพื้นที่ทำกินโดยลักลอบแผ้วถางป่าเพื่อทำไร่ ทำให้เกิดความขัดแย้ง

¹ ความซึ่งเป็นชื่อของตอน 4 ถูกยกเลิกและใช้ความใหม่แทนแล้ว โดยมาตรา 10 แห่ง พ.ร.บ. ลักษณะปกครองท้องที่ (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2510

² ความในมาตรา 34 ทวิ บัญญัติเพิ่มเติมโดยมาตรา 12 แห่ง พ.ร.บ. ลักษณะปกครองท้องที่ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2486

กันเองในกลุ่มราษฎร ระหว่างกลุ่มอนุรักษ์ กับกลุ่มที่อาศัยประโยชน์จากป่าในการดำรงชีพ โดยราษฎรกลุ่มที่ไม่มีอาชีพหรือมิได้อาศัยประโยชน์จากป่าไม้ ต้องการให้ทุกคนร่วมมือกันอนุรักษ์ป่าไม้ในชุมชนอย่างจริงจัง ด้วยการร่วมมือกัน ไม่ตัดไม้ทำลายป่า แต่กลุ่มที่อาศัยประโยชน์จากป่ายังคงเข้าป่าเพื่อตัดไม้หรือหาของป่า เผาป่าเพื่อล่าสัตว์และเก็บเห็ดต่อไป ทำให้เกิดกรณีพิพาทในกลุ่มราษฎรด้วยกันบ่อยครั้ง และเกิดความขัดแย้งระหว่างราษฎรกับผู้นำหมู่บ้าน เนื่องจากเมื่อจับกุมผู้ลักลอบตัดไม้ หรือแผ้วถางป่า ก็มีการปล่อยตัวผู้กระทำผิดไป เนื่องจากเห็นว่าเป็นชาวบ้านในหมู่บ้านเดียวกัน ที่ทำไปนั้นเพราะปัญหาความยากจน ก็อนุโลมผ่อนปรนให้กัน จึงสร้างความไม่พอใจให้กับชาวบ้านคนอื่น โดยเฉพาะกลุ่มที่เคยถูกจับแต่ไม่ได้รับการปล่อยตัว จึงอาฆาตเค้นกัน นอกจากนี้ยังประสบปัญหาขาดงบประมาณเพื่อใช้รณรงค์ประชาสัมพันธ์ เพื่อสร้างจิตสำนึกด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้แก่ราษฎร สิ่งเหล่านี้นับว่าเป็นปัญหาอุปสรรคต่อการปฏิบัติหน้าที่ในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของกลุ่มตัวอย่างมาโดยตลอด

4.3 การได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้

สำหรับการศึกษา การได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ โดยจำแนกตามประเภทของแหล่งข้อมูลข่าวสาร ได้ผลแสดงในตารางที่ 13

ตารางที่ 13 ค่าคะแนนเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของการได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามประเภทของแหล่งข้อมูล

แหล่งข้อมูลข่าวสาร	ระดับการได้รับข้อมูลข่าวสาร		
	\bar{X}	SD.	การแปลผล
1. หนังสือพิมพ์	1.792	0.728	ปานกลาง
2. นิตยสาร วารสาร หรือสิ่งพิมพ์ประเภทอื่น	1.413	0.703	ปานกลาง
3. ป้ายประกาศจากทางราชการ	1.689	0.683	ปานกลาง
4. หอกระจายข่าวประจำหมู่บ้าน	1.981	0.721	มาก
5. ที่ประชุมประจำเดือนกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน	2.174	0.740	มาก
6. ที่ประชุมองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.)	1.814	0.740	มาก
7. คำชี้แจงจากเจ้าหน้าที่ของรัฐ	1.663	0.684	ปานกลาง
8. วิทยุ โทรทัศน์	1.561	0.929	ปานกลาง
9. ที่ประชุมสภาตำบล	1.636	0.673	ปานกลาง
10. จากกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ด้วยกัน	2.049	0.693	มาก
ค่าเฉลี่ยรวม	1.777	0.729	ปานกลาง

ตารางที่ 13 แสดงถึงค่าคะแนนเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของการได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามประเภทของแหล่งข้อมูล พบว่าประเภทของแหล่งข้อมูลข่าวสารที่เป็นสื่อต่าง ๆ (ยกเว้นสื่อบุคคล) ที่กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ได้รับข้อมูลข่าวสารด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ในระดับมาก ได้แก่ การประชุมประจำเดือนกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ($\bar{X} = 2.174$) รองลงมาคือ จากหอกระจายข่าวประจำหมู่บ้าน ($\bar{X} = 1.981$) และจากการเข้าประชุมองค์การบริหารส่วนตำบล ($\bar{X} = 1.814$) ส่วนที่ได้รับในระดับปานกลาง ได้แก่ หนังสือพิมพ์ ($\bar{X} = 1.792$) อันดับรองลงมาได้แก่ ป้ายประกาศของทางราชการ ($\bar{X} = 1.689$) ที่ประชุมสภาตำบล ($\bar{X} = 1.636$) วิทยุ โทรทัศน์ ($\bar{X} = 1.561$) และจากนิเทศสาร วารสาร หรือสิ่งพิมพ์ประเภทอื่น ($\bar{X} = 1.413$) ส่วนแหล่งข้อมูลข่าวสารที่เป็นสื่อบุคคล พบว่า ส่วนใหญ่ได้รับข่าวสารข้อมูลจากการชี้แจงของเจ้าหน้าที่ของรัฐ อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 1.663$) แต่กลับได้รับจากกำนัน ผู้ใหญ่บ้านด้วยกันในระดับมาก ($\bar{X} = 2.049$)

เมื่อพิจารณาโดยรวม พบว่า กลุ่มตัวอย่างกำนันและผู้ใหญ่บ้านได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ โดยเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 1.777$) และการได้รับข้อมูลข่าวสารจากสื่อต่าง ๆ นั้น พบว่ามีความแตกต่างกันค่อนข้างมาก ($SD. = 0.792$)

4.4 ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการอนุรักษ์ป่าไม้

สำหรับปัจจัยด้านความรู้ความเข้าใจของกลุ่มตัวอย่าง เกี่ยวกับการอนุรักษ์ป่าไม้ในครั้งนี้ ได้ผลการศึกษาในประเด็นต่าง ๆ มีรายละเอียดแสดงในตารางที่ 14

ตารางที่ 14 ค่าคะแนนเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ที่แสดงถึงความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ของกลุ่มตัวอย่าง

ความรู้ความเข้าใจ	ระดับการได้รับข้อมูลข่าวสาร		
	\bar{X}	SD.	การแปลผล
1. การอนุรักษ์ หมายถึง การรู้จักใช้ทรัพยากรอย่างประหยัด และอย่างชาญฉลาด	0.754	0.432	มาก
2. วัตถุประสงค์ที่สำคัญของการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ คือ เพื่อให้ระบบนิเวศน์สมบูรณ์	0.663	0.474	มาก
3. การอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ คือ การร่วมกันดูแลรักษาป่า ร่วมกันปลูกป่า และร่วมกันป้องกันไฟป่า	0.886	0.318	มากที่สุด

ตารางที่ 14 (ต่อ)

ความรู้ความเข้าใจ	ระดับการได้รับข้อมูลข่าวสาร		
	\bar{X}	SD.	การแปลผล
4. หน้าที่ของการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ เป็นหน้าที่ร่วมกันของภาครัฐบาล องค์กรเอกชน และประชาชน	0.886	0.318	มากที่สุด
5. ทรัพยากรป่าไม้ เป็นทรัพยากรที่มีค่าและมีวันเสื่อมสูญ	0.439	0.497	น้อย
6. ป่าไม้ มีความสำคัญต่อระบบนิเวศ เพราะป่าไม้เป็นผู้ผลิตในระบบนิเวศ	0.723	0.448	มาก
7. สาเหตุที่ทำให้ป่าเสื่อมโทรมมากที่สุด คือ มนุษย์ทำลายป่า	0.837	0.370	มากที่สุด
8. ป่าที่เป็นแหล่งกำเนิดต้นน้ำลำธาร คือ ป่าดงดิบ	0.871	0.336	มากที่สุด
9. ต้นสักพบในป่าเบญจพรรณ	0.576	0.495	ปานกลาง
10. เห็ดถอบ (เห็ดเผาะ) พบในป่าเต็งรัง	0.307	0.462	น้อย
11. สาเหตุที่ทำให้สัตว์ป่าลดจำนวนลงมากที่สุด คือ มนุษย์	0.894	0.309	มากที่สุด
12. สาเหตุที่ทำให้แมลงและนกลดจำนวนลงมากที่สุด คือ การใช้ยาฆ่าแมลง	0.962	0.191	มากที่สุด
13. การทำการเกษตรบนพื้นที่สูงที่ถือว่าเป็นการอนุรักษ์ คือ การทำนาแบบขั้นบันได	0.788	0.410	มาก
14. พิธีบวชป่า ถือว่าเป็นภูมิปัญญาชาวบ้าน ซึ่งอยู่ในลักษณะของความเชื่อในการอนุรักษ์ป่าไม้	0.413	0.493	ปานกลาง
15. ปัญหาการร่อยหรอของทรัพยากร เป็นปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชนชนบทปัจจุบัน ที่เป็นปัญหาสำคัญมากที่สุด	0.568	0.496	ปานกลาง
ค่าเฉลี่ยรวม	0.705	0.403	มาก

ตารางที่ 14 แสดงค่าคะแนนเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ที่แสดงถึงความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของกลุ่มตัวอย่าง จะเห็นว่า จากจำนวนประเด็นความรู้ รวม 15 ข้อ พบว่า ส่วนใหญ่มีความรู้ความเข้าใจในระดับมากที่สุด รวม 6 ประเด็น รองลงมาคือ มีความรู้มาก และปานกลาง รวม 4 และ 3 ประเด็น ตามลำดับ ส่วนที่เหลืออีก 2 ประเด็น พบว่าเป็นความรู้ในระดับน้อย

สำหรับประเด็นความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ที่ส่วนใหญ่มีความรู้มากที่สุด พบว่า รู้ว่าสาเหตุที่ทำให้แมลง และนกลดจำนวนลงมากที่สุดคือ การใช้ยาฆ่าแมลง ($\bar{X} = 0.962$) รองลงมาคือ มีความรู้ว่าสาเหตุที่ทำให้สัตว์ป่าลดจำนวนลงมากที่สุด คือ มนุษย์ ($\bar{X} = 0.894$) และทราบถึง

ความของการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ว่า คือ การร่วมกันดูแลรักษาป่า ร่วมกันปลูกป่า และร่วมกันป้องกันไฟป่า ($\bar{X} = 0.886$) รวมทั้งมีความรู้เกี่ยวกับหน้าที่ของการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ว่าเป็นหน้าที่ร่วมกันของภาครัฐบาล องค์กรเอกชน และประชาชน ($\bar{X} = 0.886$) นอกจากนี้ยังมีความรู้ว่าเป็นแหล่งกำเนิดต้นน้ำลำธาร คือ ป่าคงคิปี ($\bar{X} = 0.871$) และมีความรู้เกี่ยวกับสาเหตุที่ทำให้ป่าเสื่อมโทรมมากที่สุด คือ มนุษย์ทำลายป่า ($\bar{X} = 0.837$)

ส่วนประเด็นความรู้ที่ส่วนใหญ่มีความรู้ในระดับมาก พบว่ามีความรู้เกี่ยวกับว่า การอนุรักษ์หมายถึง การรู้จักใช้ทรัพยากรอย่างประหยัด และอย่างชาญฉลาด ($\bar{X} = 0.754$) โดยมีวัตถุประสงค์ที่สำคัญของการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ คือ เพื่อให้ระบบนิเวศสมบูรณ์ ($\bar{X} = 0.663$) อีกทั้งรู้ว่า ป่าไม้มีความสำคัญต่อระบบนิเวศ เพราะป่าไม้เป็นผู้ผลิตในระบบนิเวศ ($\bar{X} = 0.723$) และการทำการเกษตรบนพื้นที่สูงที่ถือว่าเป็นการอนุรักษ์ คือ การทำนาแบบขั้นบันได ($\bar{X} = 0.788$)

ในส่วนของประเด็นที่ส่วนใหญ่มีความรู้ในระดับปานกลาง พบว่า ส่วนมากรู้ว่าปัญหาการร่อยหรอของทรัพยากร เป็นปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชนชนบทปัจจุบัน ที่เป็นปัญหาสำคัญมากที่สุด ($\bar{X} = 0.568$) และมีความรู้ว่าพิธีบวชป่า นั้น ถือว่าเป็นภูมิปัญญาชาวบ้าน ซึ่งอยู่ในลักษณะของความเชื่อในการอนุรักษ์ป่าไม้ ($\bar{X} = 0.413$) อีกทั้งทราบว่าต้นสักสามารถพบได้ในป่าเบญจพรรณ ($\bar{X} = 0.576$)

สำหรับประเด็นที่ส่วนใหญ่มีความรู้ค่อนข้างน้อย ได้แก่ ความรู้ที่ว่าทรัพยากรป่าไม้เป็นทรัพยากรที่มีค่าและมีวันเสื่อมสูญ ($\bar{X} = 0.439$) และความรู้เกี่ยวกับเห็ดถอบ (เห็ดเผาะ) ที่ว่า สามารถพบในป่าเต็งรัง ($\bar{X} = 0.307$)

เมื่อพิจารณาความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้โดยรวม พบว่า คะแนนเฉลี่ยรวมของกลุ่มตัวอย่าง มีค่าเท่ากับ 0.705 คะแนน และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานมีค่าเท่ากับ 0.043 ข้อมแสดงว่า กลุ่มตัวอย่างกำนันและผู้ใหญ่บ้าน ในการศึกษาครั้งนี้ ส่วนใหญ่มีความรู้ความเข้าใจถึงการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ค่อนข้างมาก และส่วนใหญ่มีความรู้ในประเด็นต่าง ๆ ที่ไม่แตกต่างกันมากนัก

4.5 ปัจจัยทางสังคมของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อการปฏิบัติหน้าที่ในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้

การศึกษาปัจจัยทางสังคมของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อการปฏิบัติหน้าที่ ในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ในครั้งนี้ กำหนดปัจจัยทางสังคมไว้ 4 ปัจจัย ได้แก่ ระดับการศึกษา ระยะเวลาที่อาศัยในชุมชน การได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ และความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของกลุ่มตัวอย่าง

สำหรับการทดสอบปัจจัยทางสังคม ที่มีต่อการปฏิบัติหน้าที่ในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ได้ผลการศึกษาแสดงในตารางที่ 15 – 18

ตารางที่ 15 ระดับการศึกษาของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อการปฏิบัติหน้าที่ในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้

การปฏิบัติหน้าที่	ระดับการศึกษา		
	df	F	Sig.
ด้านการช่วยเหลือ ร่วมมือ กับเจ้าหน้าที่ในการดูแลรักษาป่าไม้	4	2.849	0.024*
ด้านดูแล รับฝากของกลางที่ยึดได้และอยู่ในระหว่างดำเนินคดี	4	12.769	0.000**
ด้านดูแลรักษาป่าคุ้มครองและป่าสงวนของทางราชการ	4	2.256	0.063
ด้านช่วยเหลือตรวจตราและห้ามปราม มิให้ราษฎรแผ้วถางป่า หวงห้ามหรือลักลอบตัดไม้	4	2.637	0.034*
ด้านการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติสงวนคุ้มครองสัตว์ป่า	4	6.708	0.000**

ตารางที่ 15 ระดับการศึกษาของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อการปฏิบัติหน้าที่ในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ผลการศึกษาพบว่า เมื่อปัจจัยด้านระดับการศึกษาของกลุ่มตัวอย่างแตกต่างกัน ทำให้การปฏิบัติหน้าที่ ด้านดูแลรับฝากของกลางที่ยึดได้และอยู่ในระหว่างดำเนินคดี และด้านการปฏิบัติตาม พ.ร.บ. สงวนคุ้มครองสัตว์ป่า พบว่า มีความแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ($F = 12.769, 6.708$ และ $Sig. = 0.000, 0.000$ ตามลำดับ) และทำให้การปฏิบัติหน้าที่ในด้านการช่วยเหลือร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ในการดูแลรักษาป่าไม้ และด้านช่วยเหลือตรวจตราและห้ามปราม มิให้ราษฎรแผ้วถางป่าหวงห้ามหรือลักลอบตัดไม้ มีความแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่น 0.05 ด้วยเช่นเดียวกัน ($F = 2.849, 2.637$ และ $Sig. = 0.024, 0.034$ ตามลำดับ)

ตารางที่ 16 ระยะเวลาที่อาศัยในชุมชนของกลุ่มตัวอย่าง ที่มีต่อการปฏิบัติหน้าที่ในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้

การปฏิบัติหน้าที่	ระยะเวลาที่อาศัยในชุมชน		
	df	F	Sig.
ด้านการช่วยเหลือ ร่วมมือ กับเจ้าหน้าที่ในการดูแลรักษาป่าไม้	4	1.540	0.191
ด้านดูแล รับฝากของกลางที่ยึดได้และอยู่ในระหว่างดำเนินคดี	4	1.196	0.313
ด้านดูแลรักษาป่าคุ้มครองและป่าสงวนของทางราชการ	4	1.049	0.383
ด้านช่วยเหลือตรวจตราและห้ามปราม มิให้ราษฎรแผ้วถางป่า หวงห้ามหรือลักลอบตัดไม้	4	2.021	0.092
ด้านการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติสงวนคุ้มครองสัตว์ป่า	4	2.095	0.082

ตารางที่ 16 แสดงระยะเวลาที่อาศัยในชุมชนของกลุ่มตัวอย่าง ที่มีต่อการปฏิบัติหน้าที่ในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ผลการศึกษาพบว่า ระยะเวลาที่กลุ่มตัวอย่างกำนันและผู้ใหญ่บ้านอาศัยอยู่ในชุมชนที่แตกต่างกัน มิได้ทำให้การปฏิบัติหน้าที่ในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ทั้ง 5 ด้าน คือ ด้านการช่วยเหลือร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ในการดูแลรักษาป่าไม้ ด้านดูแลรับฝากของกลางที่ยึดได้และอยู่ระหว่างดำเนินคดี ด้านดูแลรักษาป่าคุ้มครองและป่าสงวนของทางราชการ ด้านช่วยเหลือตรวจตราและห้ามปรามมิให้ราษฎรแผ้วถางป่าหวงห้าม หรือลักลอบตัดไม้ และด้านการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติสงวนคุ้มครองสัตว์ป่า มีความแตกต่างกันแต่อย่างใด

ตารางที่ 17 การได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของกลุ่มตัวอย่าง ที่มีต่อการปฏิบัติหน้าที่ในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้

การปฏิบัติหน้าที่	การได้รับข้อมูลข่าวสาร		
	df	F	Sig.
ด้านการช่วยเหลือ ร่วมมือ กับเจ้าหน้าที่ในการดูแลรักษาป่าไม้	4	7.660	0.000**
ด้านดูแล รับฝากของกลางที่ยึดได้และอยู่ในระหว่างดำเนินคดี	4	1.683	0.154
ด้านดูแลรักษาป่าคุ้มครองและป่าสงวนของทางราชการ	4	3.381	0.010**
ด้านช่วยเหลือตรวจตราและห้ามปราม มิให้ราษฎรแผ้วถางป่าหวงห้ามหรือลักลอบตัดไม้	4	3.897	0.004**
ด้านการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติสงวนคุ้มครองสัตว์ป่า	4	6.255	0.000**

ตารางที่ 17 แสดงถึงการได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของกลุ่มตัวอย่าง ที่มีต่อการปฏิบัติหน้าที่ในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ พบว่า การได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ที่แตกต่างกัน ทำให้การปฏิบัติหน้าที่ในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ในด้านการช่วยเหลือร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ในการดูแลรักษาป่าไม้ ด้านดูแลรักษาป่าคุ้มครองและป่าสงวนของทางราชการ ด้านช่วยเหลือตรวจตราและห้ามปราม มิให้ราษฎรแผ้วถางป่าหวงห้ามหรือลักลอบตัดไม้ และด้านการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติสงวนคุ้มครองสัตว์ป่า มีความแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่น 0.01 ($F = 7.660, 3.381, 3.897, 6.255$ และ $Sig. = 0.000, 0.010, 0.004, 0.000$ ตามลำดับ)

ตารางที่ 18 ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของกลุ่มตัวอย่าง ที่มีต่อการปฏิบัติหน้าที่ในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้

การปฏิบัติหน้าที่	ความรู้ความเข้าใจ		
	df	F	Sig.
ด้านการช่วยเหลือ ร่วมมือ กับเจ้าหน้าที่ในการดูแลรักษาป่าไม้	4	0.405	0.805
ด้านดูแล รับผิดชอบของกลางที่ยึดได้และอยู่ในระหว่างดำเนินคดี	4	6.495	0.000**
ด้านดูแลรักษาป่าคุ้มครองและป่าสงวนของทางราชการ	4	5.393	0.000**
ด้านช่วยเหลือตรวจตราและห้ามปราม มิให้ราษฎรแผ้วถางป่า หวงห้ามหรือลักลอบตัดไม้	4	5.469	0.000**
ด้านการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติสงวนคุ้มครองสัตว์ป่า	4	4.996	0.001**

ตารางที่ 18 แสดงถึงความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของกลุ่มตัวอย่าง ที่มีต่อการปฏิบัติหน้าที่ในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ผลการศึกษาพบว่า ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ที่แตกต่างกัน ทำให้การปฏิบัติหน้าที่ของกลุ่มตัวอย่าง ในด้านดูแลรับผิดชอบของกลางที่ยึดได้และอยู่ในระหว่างดำเนินคดี ด้านดูแลรักษาป่าคุ้มครองและป่าสงวนของทางราชการ ด้านช่วยเหลือตรวจตราและห้ามปราม มิให้ราษฎรแผ้วถางป่าหวงห้ามหรือลักลอบตัดไม้ และด้านการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติสงวนคุ้มครองสัตว์ป่า มีความแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่น 0.01 ($F = 6.495, 5.393, 5.469, 4.996$ และ $Sig. = 0.000, 0.000, 0.000, 0.001$ ตามลำดับ)

การศึกษาถึงปัจจัยทางสังคม ของกลุ่มตัวอย่างกำนันและผู้ใหญ่บ้านที่มีต่อการปฏิบัติหน้าที่ในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ พบว่า ปัจจัยที่มีส่วนทำให้การปฏิบัติหน้าที่ของกลุ่มตัวอย่างในด้านการช่วยเหลือร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ในการดูแลรักษาป่าไม้ มีความแตกต่างกัน ได้แก่ ระดับการศึกษา และการได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ส่วนปัจจัยที่ทำให้การปฏิบัติหน้าที่ด้านดูแลรับผิดชอบของกลางที่ยึดได้และอยู่ในระหว่างดำเนินคดี มีความแตกต่างกัน ได้แก่ ระดับการศึกษา และความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ส่วนปัจจัยที่ทำให้การปฏิบัติหน้าที่ด้านดูแลรักษาป่าคุ้มครอง และป่าสงวนของทางราชการ มีความแตกต่างกัน ได้แก่ การได้รับข้อมูลข่าวสารและความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ขณะที่ปัจจัยที่ทำให้การปฏิบัติหน้าที่ในด้านการช่วยเหลือตรวจตราและห้ามปรามมิให้ราษฎรแผ้วถางป่าหวงห้ามหรือลักลอบตัดไม้ และในด้านการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติสงวนคุ้มครองสัตว์ป่า มีความแตกต่างกัน พบว่า ได้แก่ ระดับการศึกษา การได้รับข้อมูลข่าวสาร และความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ เช่นเดียวกัน

เมื่อพิจารณาปัจจัยทางสังคมที่ทำให้การปฏิบัติหน้าที่ในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ไม่ต่างกัน

พบว่า ปัจจัยที่มีส่วนทำให้การปฏิบัติหน้าที่ของกำนันและผู้ใหญ่บ้าน ในด้านการช่วยเหลือร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ในการดูแลรักษาป่าไม้ ไม่แตกต่างกัน ได้แก่ ระยะเวลาที่อาศัยในชุมชน และความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ส่วนปัจจัยที่ทำให้การปฏิบัติหน้าที่ด้านดูแลรับฝากของกลางที่ยึดได้และอยู่ในระหว่างดำเนินคดี ไม่แตกต่างกัน ได้แก่ ระยะเวลาที่อาศัยในชุมชน และการได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ส่วนปัจจัยที่ทำให้การปฏิบัติหน้าที่ในด้านดูแลรักษาป่าคุ้มครอง และป่าสงวนของทางราชการ ไม่แตกต่างกัน ได้แก่ ระดับการศึกษา และระยะเวลาที่อาศัยในชุมชน ขณะที่ปัจจัยที่ทำให้การปฏิบัติหน้าที่ในด้านการช่วยเหลือตรวจตราและห้ามปรามมิให้ราษฎรแผ้วถางป่าหวงห้ามหรือลักลอบตัดไม้ และด้านการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติสงวนคุ้มครองสัตว์ป่า ไม่แตกต่างกัน ได้แก่ ระยะเวลาที่อาศัยในชุมชนของกลุ่มตัวอย่าง

ผลการศึกษา พบว่า การที่กลุ่มตัวอย่างกำนันและผู้ใหญ่บ้านมีระดับการศึกษาที่ต่างกัน ทำให้การปฏิบัติหน้าที่ในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ใน 4 ด้าน มีความแตกต่างกัน ยกเว้นด้านการดูแลรักษาป่าคุ้มครองและป่าสงวนของทางราชการ ที่พบว่าไม่ต่างกัน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากกลุ่มตัวอย่างที่มีระดับการศึกษาน้อย โดยมากมักอยู่ในภาคการเกษตร บางส่วนก็มีวิถีชีวิตที่ผูกพันกับการใช้สอยประโยชน์จากป่าไม้ในด้านต่าง ๆ มาโดยตลอด จึงรับรู้และตระหนักถึงคุณค่าของป่าไม้เป็นอย่างดีว่า ป่าไม้เป็นแหล่งยังชีพ เป็นแหล่งหาอาหาร เป็นแหล่งต้นน้ำลำธาร เป็นแหล่งที่มาของรายได้ ที่ใช้เลี้ยงครอบครัว ชาวบ้านกลุ่มนี้จึงรักและหวงแหนป่าไม้ เพราะเหตุว่าป่าไม้เป็นเรื่องใกล้ตัว ที่กำหนดสภาพชีวิตความเป็นอยู่ของพวกเขา จึงก่อเกิดจิตสำนึกด้านการอนุรักษ์ป่าไม้ เพราะรู้ถึงคุณค่าของป่าไม้เป็นอย่างดี จึงช่วยเหลือร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ดูแลรักษาป่าไม้ ดูแลรับฝากของกลางที่ยึดได้ ทั้งช่วยเหลือตรวจตราห้ามปรามมิให้ราษฎรแผ้วถางป่าหวงห้ามหรือลักลอบตัดไม้ทำลายป่า และปฏิบัติตามกฎหมายสงวนคุ้มครองสัตว์ป่าอย่างเคร่งครัด ในขณะที่กลุ่มตัวอย่างที่มีระดับการศึกษาสูงนั้น โดยทั่วไปมักแสวงหาอาชีพที่เหมาะสมกับความรู้ที่ได้ศึกษาเล่าเรียนมา อาทิ รับราชการ ค้าขาย หรือประกอบอาชีพส่วนตัว เป็นต้น ส่วนมากจึงไม่ผูกพันหรือมีวิถีชีวิตที่ขึ้นอยู่กับป่าไม้มากนัก กล่าวได้ว่า ป่าไม้เป็นเรื่องไกลตัวสำหรับพวกเขา ดังนั้นจึงเป็นไปได้ที่กลุ่มตัวอย่างส่วนนี้จะรู้จักการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในลักษณะที่เป็นความรู้เพียงทฤษฎี แต่มิได้ปฏิบัติอย่างจริงจังในเรื่องการอนุรักษ์ ด้วยเหตุนี้ ระดับการศึกษาของกลุ่มตัวอย่างที่ต่างกัน จึงทำให้การปฏิบัติหน้าที่ในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ทั้ง 4 ด้านแตกต่างกัน

เป็นที่น่าสังเกตว่า ปัจจัยด้านระยะเวลาที่กลุ่มตัวอย่างอาศัยในชุมชนที่แตกต่างกัน พบว่ามีได้ ทำให้การปฏิบัติหน้าที่ของกลุ่มตัวอย่าง ทั้ง 5 ด้าน มีความแตกต่างกัน ย่อมแสดงให้เห็นว่าระยะเวลาที่อยู่อาศัยในชุมชนของกลุ่มตัวอย่างว่าอาศัยอยู่นานหรือไม่เพียงใดนั้น มิได้เป็นสิ่งกำหนดหรือเป็นตัวบ่งชี้ว่า จะทำให้ทุกคนมีความรักหวงแหนในทรัพยากรป่าไม้เพิ่มมากขึ้นหรือลดน้อยลง ในทางตรงข้ามความจริงที่ปรากฏดังเช่นที่ผ่านมา นั้น เมื่อยังอยู่ในพื้นที่นานเท่าใด ก็ยังหาผลประโยชน์ส่วนตนมากขึ้น

เท่านั้น เพราะเรียนรู้ถึงอุปายและช่องทางซึ่งเป็นช่องโหว่หรือจุดค้อยของกฎหมาย เพื่อใช้กระทำผิด โดยไม่ต้องถูกจับกุม

เมื่อพิจารณาปัจจัยด้านการได้รับข้อมูลข่าวสาร เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ พบว่า ในสถานะที่กลุ่มตัวอย่างกำนันและผู้ใหญ่บ้านเป็นผู้นำชุมชน จึงต้องรอบรู้ในเรื่องราวต่าง ๆ อันจะเป็น ประโยชน์ต่อการพัฒนาชุมชนของตน และการศึกษาที่รอบรู้ในเรื่องราวต่าง ๆ นั้น ก็มีความจำเป็นอย่างยิ่ง ที่กลุ่มตัวอย่างจักต้องแสวงหาและได้รับข้อมูลข่าวสารที่ถูกค้อยจากแหล่งข้อมูลที่เชื่อถือได้ อีกทั้งการ ได้รับข้อมูลข่าวสารที่ถูกค้อยมากขึ้น ก็จะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาชุมชนของมากขึ้น แต่ความ จริงที่เคยปรากฏก็คือ บุคคลบางกลุ่มเมื่อรับรู้ข้อมูลข่าวสารที่จะเป็นประโยชน์ต่อตนเอง ก็เกิดความโลภ บางครั้งเก็บงำข้อมูลเหล่านี้ไว้ไม่เปิดเผยให้ชาวบ้านทราบ และมีได้ปฏิบัติหน้าที่อย่างตรงไปตรงมา เพราะหวังประโยชน์ส่วนตนนั่นเอง ดังนั้น การที่กลุ่มตัวอย่างได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการอนุรักษ์ ทรัพยากรป่าไม้ที่แตกต่างกัน ก็ทำให้การปฏิบัติหน้าที่ในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในแต่ละด้าน มี ความแตกต่างกันตามไปด้วย

สำหรับปัจจัยสุดท้ายคือ ด้านความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ที่ต่างกัน ทำให้การปฏิบัติหน้าที่ใน 4 ด้าน แตกต่างกัน ผู้ศึกษาจึงมีทรรศนะใน 2 ด้าน คือ ในด้านบวก ยิ่งกลุ่ม ตัวอย่างมีความรู้ความเข้าใจมากเท่าใด ก็จะปฏิบัติหน้าที่ในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้แต่ละด้านมาก เท่านั้น ส่วนในเชิงลบนั้น หากกำนันและผู้ใหญ่บ้านซึ่งเป็นผู้ที่ชาวบ้านให้ความเคารพยำเกรง บางครั้ง ก็มักเป็นผู้กระทำผิดกฎหมายป่าไม้เอง โดยร่วมมือกับนายทุนลักลอบตัดไม้ทำลายป่า หรือแปรรูปไม้ ต้องห้ามโดยมิชอบ จึงไม่คำนึงถึงผลเสียหายที่จะเกิดตามมา นอกจากผลประโยชน์ที่ตนและพวกพ้อง จะได้รับ จึงมักละเว้นการปฏิบัติหน้าที่ในบางด้าน โดยเลือกปฏิบัติ มักทำงานไม่เต็มประสิทธิภาพ อีกทั้งไม่จริงจังและจริงจังต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ทั้ง ๆ ที่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการอนุรักษ์ ทรัพยากรป่าไม้ก็ตาม

4.6 ปัญหาและอุปสรรคในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้

สำหรับผลการศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับ ปัญหาและอุปสรรคในการอนุรักษ์ป่าไม้ของกลุ่มตัวอย่าง กำนันและผู้ใหญ่บ้าน ในเขตจังหวัดลำปาง ครั้งนี้มีรายละเอียดดังนี้

1. ปัญหาราชภูรชาดความรู้ความเข้าใจด้านกฎ ระเบียบ มาตรการ และกฎหมายป่าไม้

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เห็นว่า มีราษฎรอีกเป็นจำนวนมากที่ยังขาดความรู้ความเข้าใจที่ ถูกต้องเกี่ยวกับกฎหมายป่าไม้ ตลอดจนกฎระเบียบและมาตรการต่าง ๆ ที่กรมป่าไม้นำมาใช้ในการ ป้องกันและปราบปรามการตัดไม้ทำลายป่า รวมทั้งเพื่อการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ทำให้ชาวบ้านกลุ่ม

ผู้สูญเสียประโยชน์มีทัศนคติที่ไม่ดีต่อกฎ ระเบียบ และมาตรการเหล่านี้ โดยกล่าวหาว่าเป็นสิ่งที่ขัดต่อผลประโยชน์ของพรรคพวกในกลุ่มตน นอกจากนี้ กฎ ระเบียบ มาตรการทางกฎหมายที่นำมาใช้ ก็ไม่เอื้ออำนวยให้แก่ราษฎรได้ใช้ประโยชน์ป่าไม้ และเข้าถึงทรัพยากรธรรมชาติได้โดยง่ายดังเช่นที่ผ่านมา เพราะกฎหมายไม่มีความยืดหยุ่น ไม่มีการเลือกปฏิบัติ แต่ต้องถือปฏิบัติให้เป็นไปตามตัวบทกฎหมาย ซึ่งไม่ให้ผู้หนึ่งผู้ใดเข้าไปใช้ประโยชน์จากพื้นที่ป่าไม้ ยกเว้นได้รับอนุญาตจากทางราชการเสียก่อน

2. ปัญหาราษฎรขาดความรู้ความเข้าใจและจิตสำนึกเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้

กลุ่มตัวอย่างให้ความเห็นว่า จากการที่ราษฎรเป็นจำนวนมากยังขาดความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ทำให้ราษฎรขาดจิตสำนึกในการอนุรักษ์ จึงไม่ให้ความช่วยเหลือร่วมมือกับทางราชการในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้เท่าที่ควร และยังขาดความพร้อมเพรียงเวลาเรียกประชุมหรือทำกิจกรรมร่วมกันของหมู่บ้าน นอกจากนี้ ในส่วนของผู้นำชุมชนด้วยกันยังขาดการติดต่อประสานงานระหว่างกำนันและผู้ใหญ่บ้านกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ และเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบไม่ให้ความสนใจต่อการรณรงค์ ส่งเสริม ให้ความรู้แก่ราษฎรเกี่ยวกับการอนุรักษ์ อีกทั้งไม่สนับสนุนกิจกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้อย่างจริงจัง ขาดการประชาสัมพันธ์งานอนุรักษ์ป่าไม้จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จากภาครัฐ ให้ประชาชนได้รับรู้เท่าที่ควร

3. ปัญหากฎหมายอำนวยประโยชน์แก่ผู้กระทำผิด

กลุ่มตัวอย่างเล่าประสบการณ์ที่ผ่านมามีว่า เมื่อมีชาวบ้านมาแจ้งเบาะแสว่ามีลักลอบตัดไม้ในพื้นที่ป่าของหมู่บ้าน จึงแจ้งให้เจ้าหน้าที่ตำรวจและเจ้าหน้าที่ป่าไม้ เพื่อจัดกำลังร่วมกันออกไปตรวจค้นจับกุม เมื่อไปถึงและจับกุมพบว่า กลุ่มผู้กระทำผิดตัวจึงทิ้งอุปกรณ์แล้ววิ่งหนีไปทันที จึงได้แยกกันไล่ตามแต่ไม่สามารถจับกุมผู้กระทำผิดได้เพราะไม่ชำนาญเส้นทาง จำได้แต่เพียงสีและลักษณะของเสื้อและกางเกงที่ผู้กระทำผิดสวมใส่เพราะวิ่งไล่ตามกันไป แต่ไม่เห็นหน้า เพราะผู้กระทำผิดใช้ผ้าขาวม้าคลุมหัวไว้ (ป้องกันแสงแดด) เมื่อผ่านไปได้ 2 - 3 วัน ก็พบกับชาวบ้านที่สวมเสื้อที่มีสีและลักษณะเหมือนเสื้อผู้กระทำผิด โดยบังเอิญ แต่ไม่พบผ้าขาวม้า และสวมกางเกงไม่เหมือนกัน เมื่อแสดงตัวเข้าไปสอบถามก็ได้รับการปฏิเสธ จึงไม่อาจจับกุมได้ เพราะไม่มีหลักฐาน และพยานบุคคลมายืนยัน เพราะแยกย้ายกันวิ่งไล่จับผู้กระทำผิด ซึ่งต่างคนต่างวิ่งไปคนละทิศทางการ

จากเหตุการณ์เช่นนี้จะเห็นได้ว่า ตามหลักในทางอาญานั้น การกล่าวหาว่าผู้ใดกระทำผิด ผู้กล่าวหาหรือโจทก์จำเป็นต้องนำพยานหลักฐานมาพิสูจน์อย่างชัดเจน เพราะหลักสำคัญในทางอาญา กำหนดไว้ว่า กรณีใดก็ตามที่ไม่มีพยานหลักฐานเพียงพอหรือคลุมเครือให้ยกประโยชน์แก่ผู้กระทำผิด และการพิสูจน์ในเรื่องนี้กระทำได้ยากมาก และไม่มีใครอยากเสี่ยงเป็นโจทก์ โดยเฉพาะในกรณีที่ผู้ต้องสงสัยหรือผู้กระทำผิดเป็นผู้มีอิทธิพล ซึ่งเหตุการณ์ทำนองนี้มักเกิดขึ้นอยู่เสมอ และมีน้อยรายที่สามารถจับกุมผู้กระทำผิดได้

4. ปัญหาการขาดงบประมาณสนับสนุนจากภาครัฐ

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เห็นว่าที่ผ่านมา การดำเนินงานต่าง ๆ เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้กระทำได้ดีค่อนข้างลำบาก อาทิ การจัดอบรมให้ความรู้แก่ราษฎร โดยการเรียกประชุมการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในหมู่บ้านหรือตำบลที่รับผิดชอบ เป็นต้น ทั้งนี้เนื่องจากส่วนใหญ่ขาดงบประมาณ ตลอดจนบุคลากรที่มีความรู้ในการแนะนำอบรมให้ความรู้ในเรื่องนี้ การขาดแคลนวัสดุอุปกรณ์ เช่น วิทยุสื่อสาร ยานพาหนะ เพื่อใช้ติดต่อสื่อสารระหว่างกัน ผู้ใหญ่บ้าน กับเจ้าหน้าที่ของรัฐ เพราะสภาพพื้นที่หรือภูมิประเทศส่วนมากเป็นป่าเขาในเขตทุรกันดาร กอปรกับพื้นที่ในความรับผิดชอบมีอาณาเขตกว้างขวางแต่กำลังเจ้าหน้าที่มีน้อย จึงยากต่อการดูแลรักษาได้อย่างทั่วถึง

5. ปัญหาความขัดแย้งกันเองของกลุ่มราษฎร และระหว่างราษฎรกับกลุ่มผู้นำ

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ให้ความเห็นเกี่ยวกับปัญหาความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในชุมชนว่า จำแนกได้ 2 กลุ่ม คือ กลุ่มแรกเป็นกลุ่มปัญหาขัดแย้งกันเองระหว่างราษฎรในหมู่บ้าน สืบเนื่องมาจากที่ผ่านมา มีราษฎรบางรายที่กระทำผิดข้อหาลักลอบตัดไม้ แล้วถูกคณะกรรมการหมู่บ้านจับกุมตัวไว้ แต่เนื่องจากผู้กระทำผิดรู้จักสนิทสนมกับผู้นำชุมชนซึ่งเป็นผู้กว้างขวางในพื้นที่ จึงให้ญาติไปขอร้องให้ช่วยเหลือ จึงมีการเจรจาต่อรองระหว่างผู้กว้างขวางกับคณะกรรมการหมู่บ้าน จนในที่สุดผู้กระทำผิดดังกล่าวก็ได้รับการปล่อยตัวก่อนถูกดำเนินคดีตามกฎหมายต่อไป ทำให้บรรดาญาติพี่น้องของผู้ที่ได้กระทำผิดก่อนหน้านี้ ในโทษฐานความผิดและสภาพความรุนแรงคล้ายคลึงกัน แต่ไม่ได้รับอภิสิทธิ์ปล่อยตัว ต้องถูกลงโทษทางอาญา จึงเกิดความไม่พอใจกับการกระทำดังกล่าว เพราะคิดกันเองว่าฝ่ายตนไม่ได้รับความเป็นธรรม ทำให้เกิดความขุ่นเคืองซึ่งกันและกัน และมีปัญหากระทบกระทั่งกันด้วยเรื่องดังกล่าว อยู่เสมอ โดยแต่ละฝ่ายต่างก็มีญาติพี่น้องเป็นผู้ยงสนับสนุนมาตลอด ทำให้กลายเป็นปัญหาขัดแย้งกันนับแต่นั้นมา

ส่วนอีกกลุ่มนั้น เป็นปัญหาความขัดแย้งระหว่างผู้ใหญ่บ้านกับราษฎรในปกครองบางกลุ่ม ทั้งนี้มีสาเหตุมาจากการที่เจ้าหน้าที่ของรัฐให้การช่วยเหลือ สนับสนุนผู้กระทำผิด ทำให้ยากแก่การดูแลปราบปรามผู้กระทำผิด อีกทั้งได้รับการสนับสนุนจากกลุ่มนายทุนผู้มีอิทธิพลในพื้นที่อีกทางหนึ่งด้วย ทำให้ชาวบ้านที่ทราบเบาะแสการกระทำผิด ไม่กล้าแจ้งให้กำนันหรือผู้ใหญ่บ้านของตนทราบ เนื่องจากเกรงกลัวผู้มีอิทธิพลในพื้นที่ ทั้งนี้เพราะวิถีชีวิตของคนไทยที่ถ่ายทอดสืบต่อกันมา ในเรื่องลักษณะนิสัยที่ไม่เข้าไปยุ่งเกี่ยวกับเรื่องราวหรือการกระทำของผู้อื่น ซึ่งจุดนี้ได้ก่อตัวเป็นอุปสรรคในกระบวนการพิจารณาที่จะนำกฎหมายไปใช้บังคับ ดังคำโบราณกล่าวว่า “อย่าแกลงเท้าหาเสี้ยน” คือไม่ไปยุ่งเกี่ยวกับเรื่องชาวบ้าน เพราะจะนำความเดือดร้อนมาให้ ซึ่งความคิดดังกล่าวนี้ได้ฝังรากลึกยังลึกลงอยู่ในสังคมไทย สืบต่อกันมาจนถึงบัดนี้